

Ευτύχιος Βορίδης

Από τον Διονύσιο Κόκκινο,
Ομότιμο Καθηγητή Καρδιολογίας

Αισθάνομαι ιδιαίτερη συγκίνηση συμμετέχοντας στην εκδήλωση αυτή εις μνήμην και τιμήν του Καθηγητού Ευτυχίου Βορίδη. Είχα την τύχη να τον γνωρίσω το 1969 όταν μετεκπαιδευόμουν στο Χιούστον όπου ως επισκέπτης Καθηγητής είχε σημαντική παρουσία στο Νοσοκομείο Saint Lukes-Texas Heart Institute και στο Νοσοκομείο Απομάχων. Εδώ πρέπει να σημειώσω ότι για άνθρωπο μη εκπαιδευθέντα σε αγγλόφωνη χώρα μιλούσε πολύ καλά Αγγλικά εκτός από τα Γαλλικά και τα Γερμανικά. Από τότε συμπορευθήκαμε ως τον θάνατό του όπου είχα και το θλιβερό προνόμιο να τον αποχαιρετίσω εκ μέρους των μαθητών του.

Ήταν, χωρίς την υπερβολή των αποχαιρετισμών, ένας από τους πιο εύστροφους ανθρώπους της εποχής του με σπινθηροβόλο πνεύμα. Αριστούχος του Βαρβακείου το 1937 και της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1943.

Έλαβε μέρος στην Εθνική αντίσταση με το ΕΔΕΣ. Υπηρέτησε στην αεροπορία.

Στη συνέχεια μετεκπαιδεύτηκε στην φημισμένη πανεπιστημιούπολη Würzburg, όπου και εκπόνησε την διδακτορική του διατριβή, η οποία βαθμολογήθηκε με άριστα. Στη συνέχεια όμως μαγεύτηκε από τη Γαλλική καρδιολογία, και ειδικά από την κλινική του μεγάλου Lepègre όπου έμεινε έξι χρόνια, αρχικά ως εσωτερικός βοηθός και κατόπιν ως Chef de Clinique οργανώνοντας το αιμοδυναμικό εργαστήριο, στο ιστορικό νοσοκομείο Boucicaut.

Περιγράφει στο βιβλίο του «Άρχοντας της καρδιάς» τη χάρη της ζωής στη Γαλλία ζωής.

Η χάρη, το γούστο, το τέλειο κράμα Απόλλωνος και Βάκχου, κάνανε γλώσσα, τέχνη, τροφή, κρασιά, κήπους, πειρασμούς που απαιτούν αφομοίωση, με την προσδοκία να εδραιωθεί η κατοχή τους. Και πόσο ισχυρός ήταν ο πειρασμός να μείνουμε εκεί, μια που είχαμε βρει την Ιθάκη.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα ο Βορίδης διετέλεσε κατά σειρά επιμελητής στην Παθολογική Κλινική του Θωμά Δοξιάδη, στον Ευαγγελισμό, στη συνέχεια στην Πανεπιστημιακή Καρδιολογική Κλινική του Ιπποκράτειου. Οργάνωσε μία υποδειγματική κλινική στο ΙΚΑ στα Μελίσσια.

Έγινε υφηγητής Καρδιολογίας το 1970.

Στη συνέχεια έγινε Διευθυντής της Καρδιολογικής Κλινικής στο Λαϊκό Νοσοκομείο όπου και γνωριστήκαμε, και συνεργαστήκαμε και στην Β' Καρδιολογική Κλινική του Ευαγγελισμού, όπου τον ακολούθησα.

Αυτή ήταν μια χρυσή περίοδος, γιατί υπό την ηγεσία του οι νεότεροι αποδώσαμε εξαιρετικό κλινικό και ερευνητικό έργο.

Εξόπλισε με δωρεές τη νεοσύστατη κλινική δημιουργώντας ένα πρωτοποριακό για την εποχή του Ερευνητικό Καρδιολογικό κέντρο. Δημοσίευσε μεγάλο αριθμό επιστημονικών εργασιών και συμμετείχε σε πολλά ελληνικά και διεθνή συνέδρια ως προσκεκλημένος ομιλητής. Τα κύρια καρδιολογικά του ενδιαφέροντα ήταν η στεφανιαία νόσος και οι αρρυθμίες. Είχε ιδιαίτερη διαγνωστική δεινότητα.

Ο Βορίδης αντιστοιχούσε στη φράση της αγαπημένης του γαλλικής γλώσσας: «Il était un grand patron». Βοηθούσε γενναιόδωρα και απλόχερα τους νεότερους συνεργάτες του. Όπως γράφει ο μεγάλος Αμερικανός Καρδιολόγος J. Willis Hurst, ο δάσκαλος πρέπει να είναι σπάταλος με τις γνώσεις του. Εξελέγη Καθηγητής πρώτης βαθμίδος το 1982.

Αναπτύξαμε εκτός της σχέσεις διευθυντού-επιμελητού μια ιδιαίτερα φιλική σχέση. Όταν ανέλαβα τη διεύθυνση του Τζανείου νοσοκομείου το 1978 υπήρξε εκ των πρώτων τιμωμένων στο επίσιο συνέδριο του Τζανείου. Το ίδιο και όταν ανέλαβα τη Διεύθυνση του Ωνασείου το 1993.

Μετά από την αφυπηρέτησή του από το πανεπιστήμιο ανέλαβε τη διεύθυνση κλινικής στο νοσοκομείο Υγεία.

Υπήρξε επί πολλά χρόνια αντιπρόεδρος του ΕΛΙΚΑΡ όπου μαζί με τον αείμνηστο Καθηγητή Παύλο Τούτουζα επέτυχαν ένα εξαιρετικό έργο.

Επίσης υπήρξε Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου της Ευρωκλινικής για πολλά χρόνια.

Έγινε Πρόεδρος του ΕΣ της Ευρωκλινικής. Εξελέγη μέλος της Ιατρικής Ακαδημίας Ιατρικής της Γαλλίας, ο πρώτος Έλληνας που τιμήθηκε με την εκλογή αυτή.

Υπήρξε καινοτόμος Πρόεδρος της Ελληνικής Καρδιολογικής Εταιρείας και πολύτιμο μέλος του Σώματος Ομοτίμων Καθηγητών Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τον θυμόμαστε με τις εμπνευσμένες παρουσιάσεις του, με τα εύστοχα σχόλια του και την παρουσία του πάντα στο τραπέζι του Προέδρου όπου όλοι απελάμβαναν το σπινθηροβόλο πνεύμα του.

Υπήρξε γιατρός της Βασίλισσας Φρειδερίκης του Κωνσταντίνου Καραμανλή του Δημήτρη Χορν και άλλων προσωπικοτήτων της εποχής, αλλά και γιατρός του αρρώστου του ράντζου χωρίς καμιά διάκριση. Η ευρυμάθειά του και η πνευματική του καλλιέργεια ήταν μοναδικές.

Είχε τεράστια γνώση λογοτεχνίας και ιστορίας ποίησης αλλά μουσικής.

Του απονεμήθηκε το Παράσημο του Ταξιάρχου της Λεγεώνας της Τιμής της Γαλλικής Δημοκρατίας το 1987.

Επιτρέψτε μου μία ιστορία: Είχαμε αναλάβει ένα μάθημα στην Α' Παθολογική Κλινική του Πανεπιστημίου στο Γουδί. Τότε υπήρχαν οι προβαλλόμενες διαφάνειες-slides-από ειδικό μηχάνημα. Μας ειδοποίησαν ότι το μηχάνημα προβολής δεν λειτουργούσε. Τότε είπε ότι ούτε ο Σωκράτης, ούτε ο Χριστός, ούτε ο Λένιν είχαν slides, αλλά δεν κατάφεραν και άσχημα.

Το 2005 ο Ιστορικός εκδοτικός οίκος «Κάκτος» εξέδωσε ένα βιβλίο προς τιμήν του με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Ο Άρχοντας της Καρδιάς» που του ταίριαζε απόλυτα.

IN MEMORIAM

Επιτρέψτε μου να θυμίσω ορισμένα λόγια από το βιβλίο αυτό. Ο Βορίδης μπορούσε με απλό τρόπο να αποδίδει έννοιες που από το στόμα και τη γραφίδα άλλων ήταν δύσπεπτες και ασαφείς.

Η επιστήμη παρέχει, υποτίθεται, σίγουρες γνώσεις, αλλά, αν σκεφθούμε τις ανατροπές στις γνώσεις αυτές στην πορεία του χρόνου, θα αισθανθούμε δισταχτικοί όσον αφορά το ασφαλές

Αυτή την θεωρία έχουν εκφράσει τόσο ο Karl Popper όσο και ο Stephen Hawking. Προσέξτε τις σκέψεις του Βορίδη για την τέχνη.

Η τέχνη δεν αναζητεί την φύση, δηλαδή την πραγματικότητα, αλλ' αναζητεί έστω και μέσω αυτής κάτι πιο πέρα απ' αυτή, κάτι που να εκφράζει την υπερβατικότητα του ανθρώπου. Η εντύπωση που αποκομίζει κανείς μπαίνοντας σ' ένα ναό δεν είναι οι διαστάσεις του ούτε το ύψος του θόλου του, αλλά εκφράζονται σ' ένα αίσθημα θαυμασμού και δέους, που σίγουρα πηγάζει από τα βάθη της ψυχής μας. Έτσι οι τέχνες απευθύνονται σ' αυτό που είναι υποσυνείδητο και ίσως και άυλο σε κάθε άνθρωπο, και, ακόμα και αν το προϊόν της τέχνης δεν είναι κάθε αυτό ωραίο, καταφέρνει να το ανασύρει από μέσα μας.

Οι σκέψεις αυτές πρωτοεκφράστηκαν στη θεωρία του Πλάτωνα για την υπερβατική τέχνη, η οποία ανήκει στον ανώτερο κόσμο των ιδεών, στην έκφραση Θεσπέσιον του Αριστοτέλη, στο εξάισιο έργο του Immanuel Kant και την Αισθητική του Παπανούτσου. Πόσο απλά όμως το εκφράζει ο γιατρός Βορίδης.

Ο Βορίδης πίστευε στην πρωτοβουλία και την Αριστεία.

Ότι βρήκα μπροστά μου ήταν τελείως τυχερό. Κάθε φορά κάποιος, κάπου μου προσέφερε τη σκάλα για να ανέβω ένα σκαλοπάτι παραπάνω και ούτω καθ' εξής. Σημασία έχει, βεβαίως, να δεις τη σκάλα, να την αξιολογήσεις και να το τολμήσεις.

Αγαπούσε ιδιαίτερα τη διδασκαλία σε κάθε της έκφανση, από το αμφιθέατρο μέχρι το κρεβάτι του αρρώστου.

— Διδασκαλία ή κλινική εξέταση;
— Και τα δύο. Η ιατρική, ξέρετε, είναι ένα είδος περιπατητικής τέχνης, υπό την έννοια ότι τη μαθαίνεις όταν είσαι κοντά σ' ένα καλό δάσκαλο. Δεν μαθαίνεται από τα βιβλία. Είναι κάτι ζωντανό και έχει σημασία η πείρα αυτού που θα τη μεταδώσει. Έτσι, σωστός δάσκαλος είναι ο καλός κλινικός. Είναι δύο πράγματα που δεν ξεχωρίζουν, όπως δεν, ξεχωρίζει για μένα και η άσκηση του ιδιωτικού επαγγέλματος γιατί και αυτό σε φέρνει πιο κοντά στον άρρωστο.

IN MEMORIAM

Θα τελειώσω με μια πλευρά του Βορίδη την οποία δεν άφηνε να εκδηλωθεί, η ευφυΐα του, η ενσυναίσθηση, το χιούμορ του και η πάντα ευπρεπής αθυροστομία του.

Διαβάζω μερικά χαρακτηριστικά εδάφια:

Ο άνθρωπος που πάσχει, απαξιωμένος από την αρρώστια και πανικόβλητος μπροστά στην άγνοια της εκβάσεως της, έχει ανάγκη όχι μονάχα της θεραπευτικής τέχνης του γιατρού αλλά και της παραμυθίας του.

Τον ένοιαζε όμως και η αντιμετώπιση του θανάτου των συνανθρώπων του και του εαυτού του.

Ο θνήσκων, στην εποχή μας, δεν έχει παρα ισχνότερες ελπίδες να πεθάνει στο σπίτι του, ζώντας εκεί τις τελευταίες του στιγμές.

Ο θάνατος είναι το τελικό ναυάγιο, πάντα πριν από κάποιο ιδεατό λιμάνι. Η ευτυχία υπάρχει οσάκις δεν αισθάνεσαι την ανάγκη να την αναζητήσεις. Ελπίζω να αποχαιρετήσω αυτόν τον κόσμο χωρίς βάσανα.

Η μοίρα δεν του πραγματοποίησε πλήρως αυτή την ευχή. Ως το τέλος όμως δεν έχασε την ευφυΐα του, το χιούμορ και το θάρρος του και έτσι θα τον θυμόμαστε.